

XIV београдска гимназија

Београд

МАТУРСКИ РАД

Предмет:

Социологија

Тема:

Израда матурских радова

Ментор:

Оливера Стаменковић

Ученик:

Лела Мијајловић

Београд, мај 2013.

САДРЖАЈ

Уводне напомене.....	2
1. Матурски испит.....	4
1.1. Изборни део.....	4
1.2. Одбрана матурског рада.....	4
2. Израда матурског рада.....	6
2.1. Припреме.....	6
2.2. Структура матурског рада.....	6
2.3. Сугестије за менторе.....	7
2.4. Савети за ученике.....	8
3. Техничка обрада посебних страница матурског рада.....	9
3.1. Насловна страна.....	9
3.2. Страна са садржајем.....	9
3.3. Страна са литературом.....	10
3.4. Страна за упис података са одбране рада.....	10
3.5. Прилози у раду.....	11
4. Текстуални део матурског рада.....	12
4.1. Обим и нумерисање.....	12
4.2. Фонт и маргине.....	12
4.3. Фусноте и цитати.....	13
Уместо закључка.....	14
Прилози:.....	
Прилог 1.....	
Прилог 2.....	
Литература.....	

Уводне напомене

Овај рад је настао као плод жеље да се ученици 14. београдске гимназије укључе у пројекат Задужбине Андрејевић – Матурски радови (www.zandrejevic.rs).

Планирана сарадња Задужбине са Заводом за унапређење образовања и васпитања, „Просветним прегледом“ и свима који подупиру стваралаштво младих и раде на популарисању науке, подржана је од Министарства просвете, науке и технолошког развоја 28.3.2012. (бр.650-02-81/2012-06) Задужбина Андрејевић постоји од 1994. године и помаже даровите ствараоце из свих научних области. Ове, 2012. године, Управни одбор одлучио је да укључи и матурске радове у редовне активности Задужбине и то избором и штампањем најбољих радова.

С обзиром на то да 14. гимназија има много талентованих и вредних ученика, очекује се да професори – ментори одаберу најбоље радове и пошаљу их на конкурс Задужбине. Штампање рада у библиотеци „Зборници“ може бити врло важан први корак у научном стваралаштву и битан део неке будуће стручне и научне биографије.

Посебно се наглашава у овом моменту успех Београдског Универзитета који се нашао, по први пут, у првих 500 на Шангајској листи, али и напредовао за 169 места на Вебометрикс листи.

То значи да се повећао значај дипломи БУ, а да би до њих стигли гимназијалци и средњошколци морају најпре матурирати и показати своје знање, зрелост и способност за даље школовање.

У већини гимназија у Србији постоје интерни обрасци, упутства за израду матурских радова за ученике. Приликом израде радова њима се руководе сви ђаци.

Основна идеја је да се у следећим поглављима професори и ученици упознају са правилима и начинима израде матурског рада 14. гимназије. Школске 2012/13. године она постају обавезујућа за све матуранте, без обзира да ли ће учествовати на конкурс Задужбине Андрејевић.

1. Матурски испит

Матурски испит полажу сви ученици који су успешно завршили четврти разред гимназије, а њиме се утврђује оспособљеност ученика за наставак школовања.

1.1. Изборни део

На основу члана 24. став 1. Закона о средњој школи донет је Правилник о наставном плану и програму за гимназију (у Београду, 19. новембра 1997. године, број 110-00-35/97-01), којим је утврђен начин израде и полагања изборног дела матурског испита.

У изборном делу матурског испита ученици бирају предмет из кога ће радити и бранити матурски рад. Тема коју ученик бира према својим аспирацијама утврђује се на Наставничком већу на предлог Стручних већа. Све теме морају бити истакнуте благовремено на огласној табли. Исту тему не могу радити два или више ученика у истом испитном року.

Ученик се током израде матурског рада консултује са професором – ментором. Наставник је дужан да пружи помоћ тј. организује консултације најмање четири пута према договореној динамици; да упути и помогне у избору литературе и структуре рада.

1.2. Одбрана матурског рада

Датум предаје матурског рада одређује школа и уколико се не достави до тог рока сматра се да је ученик одустао од испита.

Усменој одбрани рада могу присуствовати наставници, председник испитне комисије и овлашћени школски надзорник Министарства просвете.

Испит не може да траје дуже од 30 минута, што обухвата и припремни део за давање одговора.

Уколико ученик из оправданих разлога напусти испит, он остаје неоцењен. Ако напусти испит из неоправданих разлога или користи нека недозвољена средства (и то се докаже), оцењује се негативном оценом.

Оцена из матурског рада изводи се из оцене за матурски рад и оцене одбране тог рада.

Матурски испит мора бити завршен до 20. јуна, то јест до 25. августа.

2. Израда матурског рада

2.1. Припреме

Након што одабере матурску тему, ученик, уз помоћ ментора, проналази одговарајућу литературу: књиге, часописе, збирке, енциклопедије, каталоге, интернет странице итд. Ученик проучава материјал, пише белешке, тезе, предлаже структуру рада и техничку опрему.

У овој фази професор подстиче унутрашњу мотивацију ученика (жељу да самостално напише свој први „озбиљан“ рад, да оствари циљ – учешће на наградном конкурс, итд).

Када професор – ментор одобри, ученик започиње са израдом матурског рада.

2.2. Структура матурског рада

Сваки матурски рад, без обзира из ког предмета се ради, требало би да има следећу основну структуру:

- увод
- разраду
- закључак.

У уводном делу, који садржи једну до две стране текста, ученик нас упознаје са темом која ће бити обрађена; упознаје нас са основном идејом рада, наводи разлоге одабира теме и покушава да заинтересује читаоца за свој рад.

Разрада је главни део и садржи највећи број страница матурског рада. Дели се на поглавља, потпоглавља и, евентуално, на још мање целине – параграфе.

Тема може да се развија, у зависности од способности ученика, индуктивно и дедуктивно. Важно је да рад буде логичан, добро структурисан, јасан, језички прецизан и да испуни задатак који је дат.

У овом делу долази до изражаја учениково разумевање проблемске ситуације и његово примењиво знање на основу дотадашњег смисленог учења.

Разрада се може обогатити: сликама, графиконима, цртежима, фотографијама, табелама, формулама итд, али “визуелна атрактивност матурског рада мора бити искључиво у функцији његове веће ефикасности.” (1)

Закључак је последњи део рада у коме би требало да се уочи критичко мишљење ученика.

Одабиром предмета и матурске теме он полази од неке идеје, током рада је преиспитује, разматра њене импликације, пореди са супротним становиштима и на темељу свега тога у закључку заузима став и пише своје мишљење.

Овај део рада, по правилу, не садржи цитате, слике, графиконе итд.

Закључак би требало да буде дугачак до једне странице текста.

2.3. Сугестије за менторе

Не постоји стриктни модел по коме ментор ради. Ово су сугестије како да се помогне ученику у изради првог, малог, правог пројекта. Ментор би требало да:

- осигура време за консултације
- прихвати најразличитије идеје
- допусти ученику да мисли самостално
- подстакне његово активно учешће током консултација
- поштује критичко мишљење.

Овом асиметричном интеракцијом омогућава се ученику да активно конструише свој рад.

2.4. Савети за ученике

Да би помогли себи у изради матурског рада ученици би морали да:

- одаберу предмет који их посебно занима и из кога имају добро предзнање
- одаберу тему у складу са својим интересовањима
- прихватају различита мишљења и сугестије (ментора, родитеља упућеног у тематику, пријатеља, познаваоца области из које се пише рад итд)
- активно учествују у консултацијама
- верују у сопствено мишљење, буду спремни да га изразе, али и да одустану под утицајем аргумената.

3. Техничка обрада посебних страница матурског рада

3.1. Насловна страна

Насловна страна је прецизно дефинисана. Назив школе и седиште (једно испод другог) пишу се у горњем делу стране, на средини. Матурски рад, (испод) предмет, (испод) тема, пишу се по средини стране. У следећем реду ставља се назив, тј. наслов матурске теме.

У доњем левом делу стоји написано професор – ментор, а у истом реду, са десне стране, ученик. У следећом реду уписују се њихова имена.

У доњем делу стране, по средини, ставља се место, месец и година израде рада.¹

3.2. Страна са садржајем

Прва страна матурског рада је страна предвиђена за садржај и нумерисана је бројем 1. У садржају стоје сви наслови, поднаслови, параграфи, прилози и литература, као и странице на којима се налазе, исписане арапским бројевима.² Њихово форматирање одређеним стилем омогућава аутоматско прављење садржаја. Уколико се не користи поменута опција, потребно је подесити да величина фонта слова/бројева у наслову и поднаслову буде већа од самог текста.

---

¹ Прилог 1, слика 1: Насловна страна матурског рада.

² Прилог 1, слика 2: Изглед стране са садржајем.

3.3. Страна са литературом

Страна са литературом ставља се на крају рада, а пре стране за упис података са одбране рада.

Библиографија или попис литературе је списак свих коришћених извора података током израде матурског рада: књиге, часописи, зборници...

Наводе се по азбучном реду, а садрже:

презиме, почетно слово имена аутора. (година издања). наслов дела, издавач, град.

Ако има више од три аутора наводи се први и ставља скраћеница „и др.“

За коришћење интернета као извора података, наводи се адреса почетне странице (homepage), а у загради додаје цела адреса (link). Обавезно треба написати и датум приступа конкретној веб страници. Минимум је три библиографске јединице, а пожељно је и више.³

3.4. Страна за упис података са одбране рада

Ово је последња страна матурског рада. У левом горњем углу пише датум предаје. У следећем реду, једно испод другог, наводе се чланови комисије: председник, испитивач, члан, и оставља се простор за њихов потпис. Затим се уписује коментар и оставља слободан простор.

Након тога, једно испод другог, наводе се: оцена вредности матурског рада, оцена одбране матурског рада, закључна оцена. У левом доњем углу пише се датум одбране.⁴

---

³ Прилог 1, слика 3: Изглед стране са литературом.

⁴ Прилог 1, слика 4: Страна за упис података са одбране рада.

3.5. Прилози у раду

Матурски рад може бити обогаћен фотографијама, графиконима, дијаграмима и сл. Они се не стављају у текст већ у Прилог, који се налази иза закључка. Прилога може бити више. Странице прилога се не нумеришу. Елементи који се налазе у прилогу означавају се фонтом: times new roman, величина слова и бројева 11, проред single (Line Spacing Options, Line Spacing). Цртежи рађени у Word-у морају бити груписани.

Табеле би требале да су у оквиру Word-ових маргина. Графикони се предају у Excel-у.

За радове које садрже формуле погледати упутство у Прилогу 2, Образац МП2, техничко упутство за припрему матурског рада за објављивање у библиотеци „Зборници“.

4. Текстуални део матурског рада

Матурски рад би требало да буде јасна, логична и добро структурирана целина. Није пожељна језичка употреба жаргона, локализама и сл, осим уколико то рад не захтева. Посебну пажњу би требало обратити на правопис и граматику. MS Word има уграђену опцију српски језик те би било добро да се и на тај начин, пре предаје рада, провере правописне и граматичке грешке.

4.1. Обим и нумерисање

Обим рада: минимум један ауторски табак (16 страна).

Нумерисање страна: прва нумерисана страна је страна на којој је садржај, а последња је она на којој је закључак.

Следе прилози, страна литературе и страна за упис података са одбране матурског рада, али се оне не нумеришу.

Подела текста: текст се излаже по поглављима (нпр. 1. Матурски испит) и потпоглављима (1.1. Изборни део). Свако поглавље треба почети на новој страни.

4.2. Фонт и маргине

Фонт: Times new roman, ћирилично писмо.

Величина слова: 14pt, проред: 1,5.

Равнање: лево.

Маргине: подесити маргине тако да горња и доња буду увучене по 2,5cm (у инчима 0,98"), десна 2,5 cm (0,98"), а 3 cm (1,18") лева маргина.

Header & footer: у header-у са леве стране треба написати име и презиме, а са десне назив матурског рада. У footer-у треба дефинисати број странице. Текст се куца у континуитету, између наслова/поднаслова и текста треба оставити празан ред, не увлачити пасусе.

4.3. Фусноте и цитати

Фусноте нису обавезни елемент матурског рада. Уколико се користе фусноте, нумерацију треба поставити на врху због прегледности. Величина фонта текста у фуснотама треба да буде 11.

Приликом цитирања коришћене литературе у тексту се у загради наводи редни број коришћеног дела (референца), нпр: (1), (2)...

Уместо закључка

Писање овог „матурског рада“ подсетило ме је на пут који сваке године пролазим са својим ученицима.

Почетна тема преобликује се временом у складу са новим сазнањима, новим идејама, а неретко и сукобима мишљења.

Писање матурског рада је креативан процес, сазревање, сагледавање проблема из различитих углова, заузимање критичког става; од крутог изношења научних чињеница до стварања идеја које иду даље од задатог; од почетног страха од грешке до уочавања нових димензија у задатој теми. Матурант „одраста“ са својим радом. Када на почетним консултацијама предложим уобичајену структуру: увод, разрада, закључак и нагласим да у последњем ученик мора изнети свој лични став, готово увек наилазим на неодобравање. То је најчешће због страха ученика да не могу рећи ништа паметније од научника из литературе. Никада ми се није догодило да сам, као ментор, била незадовољна закључком. Ученици нису ни приметили када су се напосто интимизирали са сопственим радом и дали свој лични печат. Направили су прве, мале кораке у научном стваралаштву. А то је циљ!

Зато је и мој закључак баш овакав и никако другачији. Надам се да ћу помоћи матурантима и менторима, својим колегама.

Прилози:

Прилог 1

<p>. XIV београдска гимназија Београд</p>	
<p>МАТУРСКИ РАД</p>	
<p>Предмет: Социологија</p>	
<p>Тема: Израда матурских радова</p>	
<p>Ментор: Оливера Стаменковић</p>	<p>Ученик: Лела Мијајловић</p>
<p>Београд, мај 2013</p>	

Слика 1: Насловна страна матурског рада.

САДРЖАЈ

Уводне напомене.....	2
1. Матурски испит.....	4
1.1. Изборни део.....	4
1.2. Одбрана матурског рада.....	4
2. Израда матурског рада.....	6
2.1. Припреме.....	6
2.2. Структура матурског рада.....	6
2.3. Сугестије за менторе.....	7
2.4. Савети за ученике.....	8
3. Техничка обрада посебних страница матурског рада.....	9
3.1. Настовна страна.....	9
3.2. Страна са садржајем.....	9
3.3. Страна са литературом.....	10
3.4. Страна за упис података са одбране рада.....	10
3.5. Прилози у раду.....	11
4. Текстуални део матурског рада.....	12
4.1. Обим и нумерисање.....	12
4.2. Фонт и маргине.....	12
4.3. Фусноте и цитати.....	13
Уместо закључка.....	14
Прилози:.....	
Прилог 1.....	
Прилог 2.....	
Литература.....	

Слика 2: Изглед стране са садржајем.

Литература

1. Ивић, И., Пешикан, А., Антић, С. (2012). Водич за добар уџбеник, Клет, Београд.
2. Steel, J. and others. (2001). Reading and Writing for Critical Thinking, International Reading Association, New York.
3. www.zandrejevic.rs (<http://www.zandrejevic.rs/5-tehnicko%20uputstvo%20MR-2.pdf>), 14. септембар 2012. године
4. <http://www.mpn.gov.rs/sajt/> (http://www.mpn.gov.rs/propisi/dokumenti/propis-44-Pravilnik_o_nastavnom_planu_i_programu_za_gimnaziju-07.doc), 10. август 2012. године

Слика 3: Изглед стране са литературом.

Датум предаје:

_____

Чланови испитне комисије:

председник _____

испитивач _____

члан комисије _____

КОМЕНТАР:

Оцена вредности матурског рада _____

Оцена одбране матурског рада _____

Закључна оцена _____

Датум одбране:

_____

Слика 4: Страна за упис података са одбране рада.

Прилог 2:

Образац MP-2

ТЕХНИЧКО УПУТСТВО ЗА ПРИПРЕМУ МАТУРСКОГ РАДА ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У БИБЛИОТЕЦИ ЗБОРНИЦИ

Подаци

1. наслов рада
2. име (средње слово) и презиме аутора
3. назив школе, место
4. име директора /директорке школе
5. име предметног наставника/наставнице
6. име особе која је превела сажетак
7. име особе која је лекторисала рад

ЕЛЕМЕНТИ КОЈЕ САДРЖИ РАД

1. **сажетак**: кратак опис рада, обим: до 40 речи + 5 кључних речи (додају се испод текста сажетка)
2. **апстракт** (превод сажетка) на енглески и на још један језик (руски, француски, немачки, италијански) + 5 кључних речи
3. **литература (референце)**: навести коришћене књиге, чланке, изворе са интернета итд., поређати по азбучном реду и нумерисати; не више од 10 одредница
4. **напомене (фусноте)**: нису обавезан елемент
5. **графички прикази**: нису обавезан елемент
6. лична **фотографија** аутора
7. **биографија** (до 10 редова – око 100 речи)

ТЕКСТ

1. **Обим рада**: 1,5 ауторски табак односно до 24 стране формата А4 (ауторски табак садржи 16 страна од по 28 редова x 66 словних знакова, тј. укупно 30.000 словних знакова /characters with spaces/).
2. **Материју** излагати по поглављима (нпр. 1., 2., 3. итд.) и потпоглављима (нпр. 1.1., 1.2., 1.3.).
3. Приликом цитирања коришћене **литературе** у тексту се у загради наводи редни број коришћеног дела (референца), нпр. (1 или 2), **не** користи се аутоматска функција набрајања.
4. **Напомене (објашњења)**, ако их има, наводе се на крају рада и у тексту се обележавају ....¹ ....² итд., **не** користи се аутоматска функција набрајања. Напомене **не** треба да садрже податке из литературе.
5. Текст предати у електронском виду и на папиру (формат А4).
6. **Фонт**: *Times New Roman*, писмо ћирилично за текст на српском, а за куцање преведеног текста укључити енглеску тастатуру.
7. **Величина слова**: 14 pt; **проред**: 1,5; **равнање**: лево (Format paragraph: Alignment: left; Indentation left 0 / right 0, Spacing before 0 / after 0, Special none; Line spacing 1,5 lines).

8. Текст се куца у континуитету, између наслова / поднаслова и текста оставити празан ред, не користити функцију *page break*, не увлачити пасусе.
9. Опис графичких приказа (нпр. Табела 1. ....): оставити празан ред испред и испод текста.
10. Стране треба нумерисати (Insert page numbers).
11. **Називи фајлова** треба да су прецизни, нпр. isidora matic tekst.doc; isidora matic tabele.doc; isidora matic slike.tif.

СЛИКЕ, ГРАФИКОНИ, ЦРТЕЖИ, ТАБЕЛЕ

1. Ако рад садржи слике, графиконе, цртеже, табеле, треба их предати у посебном фајлу, а у тексту означити место на које их треба ставити.
2. Ови елементи не треба да су ембедовани (убачени) у вордов фајл, већ их треба предати у оригиналном формату као посебан фајл.
3. **Фонт** *Times New Roman*, величина слова/бројева: 11 pt; проред *single*.
4. **Формат слика:** *TIF, EPS* (са *TIF* *premier*-ом), *JPG*.
5. **Слике:** резолуција 300 dpi, црно-беле (*grayscale mode*).
6. **Цртежи** који су урађени у ворду треба да буду груписани.
7. **Табеле** треба да су у оквиру вордових маргина.
8. **Графикони** се раде и предају у *excel*-у.

ФОРМУЛЕ

1. Ако рад садржи формуле, треба их урадити у програму *Equation editor*, груписати са знаковим интерпункције (а не са нумерацијом формуле).
2. Формуле се пишу фонтом, не симболима.
3. Заграде и остале симболе не бирати из менија, већ куцати на тастатури.
4. Величина знакова: 11 pt.

Сигурни смо да ћемо добро сарађивати на обострану корист и задовољство.
На располагању смо за сва додатна објашњења и помоћ.
Јавите нам се на број **011 386 24 29** или нам пишите на адресу: zandrejevic@gmail.com.

Техничка редакција

Литература

1. Ивић, И., Пешикан, А., Антић, С. (2012). Водич за добар уџбеник, Клет, Београд.
2. Steel, J. and others. (2001). Reading and Writing for Critical Thinking, International Reading Association, New York.
3. www.zandrejevic.rs (<http://www.zandrejevic.rs/5-tehnicko%20uputstvo%20MR-2.pdf>), 14. септембар 2012. године
4. <http://www.mpn.gov.rs/sajt/>
(http://www.mpn.gov.rs/propisi/dokumenti/propis-44-Pravilnik_o_nastavnom_planu_i_programu_za_gimnaziju-07.doc)
10. август 2012. године.